

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

„Hrvatski učiteljski dom“ v Cirkvenici.

Dne 24. marca t. l. je bil v najlepšem delu morskoga kopališča Cirkvenice otvorjen »Hrvatski učiteljski dom«, ki ga je zgradila zagrebška »Učiteljska pripomočna i posmrtna zadruga«. — Ta dom je elegantno zgrajena moderna vila (Ružica) tik solnčnega in skupnega kopališča z lastnim gajem. V domu je 32 moderno urejenih sob z balkoni, terasami in razgledom na divno Jadransko morje. V hiši so hladne in tople kopeli, vodovod, plinova razsvetljava, dobiva pa se tudi vsa oskrba. Cena je dnevno od 2 K dalje. — Priporočamo tovarišem in tovarišicam slovenskim učiteljem in učiteljicam, ki jim je zdravje omajano in ki jim dopuščajo sredstva, da se nastanijo v »Hrvatskem učiteljskem domu«, ako nameravajo odpotovati v Cirkvenico, ki je najlepše hrvaško morskopališče. Naši hrvaški bratje bodo vsakega od nas sprejeli z ljubeznijo in presrčnostjo. — Prospekte daje brezplačno: Uprava »Hrvatskega učiteljskega doma« v Cirkvenici.

Poziv!

Slovensko učiteljstvo (Kranjsko!) in slovensko šolstvo (Koroško, Štajersko, Trst!) bije danes svoj najsilnejši eksistenčni boj, ki zahteva mož neupogljivega značaja, krepke volje, mladostnega navdušenja in velike ljubezni. Bolj nego kdaj poprej potrebuje naš stan v današnjih razmerah delavcev, ki so si v polni meri svesti svojih velikih nalog in dolžnosti!

Da se zaveda tega tudi naš naraščaj, je pokazal v zadnjih letih že na treh svojih abiturijentskih sestankih. Pokazal je, v koliki meri se je pripravil na svoje kulturno pionirstvo in v kateri smeri hoče delovati v doseg svojih smotrov.

Po lepo uspeh prejšnjih treh sestankih pa pride letos

IV. sestanek

avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih abiturientov in abiturientin.

V dogovoru z vsemi učitelji je sklenil podpisani »Osrednji pripravljalni odbor«, da se vrši ta sestanek

17., 18. in 19. julija t. l. v Ljubljani.

Ker bo priobčen natančen program itak pravočasno po vseh naprednih slovenskih in hrvaških listih, omenjamo samo, da bo sestajal iz zborovanja, koncerta in veselice v veliki dvorani ljubljanskega »Narodnega doma«. Udeležbo so priglasila doslej že skoro vsa avstr. jugosl. učiteljska, in tako upamo, da bo ta izključno stanovski (ne politični!) sestanek dostojna manifestacija naših idej in smotrov!

Podpisani »Osrednji pripravljalni odbor« vabi tem potom na sestanek še enkrat vse avstr. jugoslovanske učiteljske abituriente in abiturientinje, da pokažejo s svojo udeležbo in svojim sodelovanjem, da se zavedajo dolžnosti, ki jih jim bo stavljal stan, v katerega vstopamo. Vabimo na sestanek prav presrčno tudi vse bodoče tovariše-učitelje, predvsem mlajše učiteljstvo. Vabimo dalje tudi vso napredno javnost, da pokaže, v koliki meri simpatizira s težnjami našega stanu in v koliki meri nas hoče podpirati na težki, a veliki poti, ki jo nastopamo. Pričakujemo, da se odzovejo temu vabilu vsi v čim največjem številu.

Osrednji pripravljalni odbor.

Opomba: Posebnih vabil ne bomo razpošiljali.

„Slovenskemu Narodu“ v odgovor.

Na ponovni napad v »Slov. Narodu« št. 141 z dne 23. t. m. odgovarja podpisani upravni svet Učiteljske tiskarne sledeče:

1. Članek v Obrambnem vestniku »Učiteljskega Tovarisa« pod naslovom

»Liberalci in klerikalci proti Učiteljski tiskarni« ni izšel iz upravnega sveta Učiteljske tiskarne. Nima pa upravni svet Učiteljske tiskarne nobene pravice preprečiti člankov v »Učiteljskem Tovarisu«, ker je ta last »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

2. Učiteljska tiskarna je ustanovila »Dan« kot neodvisno glasilo, ki mora biti pisano strogo v narodnem, naprednem in svobodnem smislu. Odprt pa je ta list vsem tistim, ki hočejo v njem razkrivati rane bōdisi te ali one stranke. Na tem stališču bo stal »Dan« tudi vnaprej, in naj bo to »Slov. Narodu« ali nekaterim gospodom okrog njega prav ali ne.

3. Zaradi tega tudi za boj, ki ga je vodila javnost v »Dnevu« proti dr. K. Trillerju, ni odgovorna Učiteljska tiskarna, oziroma njen upravni svet, temveč javnost sama, ki je ogorčena nad činom dr. Trillerja dala duška v edinem neodvisnem listu in tudi dosegla svoj namen.

4. Ultimata, ki ga je sklenil poslati Učiteljski tiskarni izvrševalni odbor narodno-napredne stranke v zadnji svoji seji, do danes še nismo prejeli. Mislimo pa, da so člani izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke sami prišli do spoznanja, da nimajo pravice pošiljati nam kakega ultimata. Saj izvrševalni odbor narodno-napredne stranke kot politični organ nima nobenega stika z Učiteljsko tiskarno, ki je strogo gospodarsko podjetje. Če pa vendar prejmemo »ultimatum«, ne bomo ostali dolžni točnega odgovora.

5. Edino iz političkih nagibov baje se bavi »Slovenski Narod« z našo tiskarno. Zalostno je, da ti gospodje ne znajo ločiti politike od gospodarskega podjetja. Iz vsega početja se vidi preveč jasno konjsko kopito zavisti nad našim lepim napredkom in razvojem. Naj le bijejo naši nazadnjaški in naprednjaški sovražniki po naši tiskarni; tem tesneje se strnejo naše vrste, in če jih klerikalna hudobija ni mogla streti, jih tudi zlobnost »Slov. Naroda« ne bo.

6. Z ogorčenjem zavračamo očitane »Slov. Naroda«, da lovi Učiteljska tiskarna stare naročnike Narodne tiskarne. Le na dan z imeni in slučaj! Mi pa lahko po-

vemo, na kakšen način se nam je odvzelo že marsikatero naročnika, kakor: deželni odbor, deželno vladno, šolske tiskovine, mestno hranilnico, magistrat itd. deloma od Katoliške, deloma od Narodne tiskarne, četudi smo bili tuintam najnižji ponudniki. Če je pa slovenska javnost pokazala z obilnejšimi drugimi naročili svojo naklonjenost do Učiteljske tiskarne, je to edinole uspeh našega solidnega in reelnega postopanja napram strankam in naklonjenosti javnosti napram naprednemu učiteljstvu. Neljubo nam je poudarjati te reči v javnosti, a prisilil nas je v to »Slov. Narod« s svojimi ostudnimi napadi.

7. Lojalnost in kolegialnost Narodne tiskarne spričuje najbolj dejstvo, da nam ponovno očita v »Slov. Narodu« pomoč, ki nam jo je nudila v neki momentani stiski za papir, katera stiska je nastala zaradi neugodnega trgovskega sklepa. Za to pomoč smo bili Narodni tiskarni hvaležni in smo ji tudi papir do zadnje pole vrnili, oziroma takoj plačali. V pojasnilo javnosti omenjamo, da vlada ta hvalisana kolegialnost pri vseh ljubljanskih tiskarnah, da si pomagajo v stiski s papirjem ali s posejevanjem črk, okraskov itd., ker nobena tiskarna nemore imeti vsak čas vsega v zalogi, da ustreže kakim posebnim željam naročnikov. A do danes stoji edini primer v zgodovini ljubljanskih tiskarn, da bi se drugi tiskarni ta pomoč vedno in vedno predbacivala in izigravala v njeno škodo. In to dela napredna slovenska tiskarna proti napredni slovenski tiskarni in to celo tista tiskarna, ki smo ji bili tudi mi vedno drage volje na uslugo.

8. Naravnost podla pa je trditev »Slovenskega Naroda«, da čaka Narodna tiskarna že nekaj let na par sto kron, ki jih ima dobiti. Na dan, gospoda okrog »Slov. Naroda« in Narodne tiskarne, z dotičnim računom, ki baje še ni poravnal od Učiteljske tiskarne! Čemu ste čakali par let na to? Ali je morda tudi to vzrok vaše kolegialnosti napram nam?

9. Glede našega gospodarjenja pa vam rečemo: »Pometaj vsak pred svojim pragom! Nam ni mar vašega gospodarstva in se ne vtikamo vanje; zato pa tudi vas nič

LISTEK.

† Prof. Milan Pajk.

O pokojnem prof. Milanu Pajku smo dobili od prijateljske strani te-le vrstice:

Udeležence lanskega »Počitniškega tečaja« spominjam na onega prijaznega gospoda, ki nam je razkazoval in razlagal znamenitosti stare Emone in nas potem s stolpa na Gradu opozarjal na razne znamenitosti Ljubljane in njene lepe okolice. Ta prijazen gospod je bil prof. Milan Pajk, ki so ga dne 19. junija 1913 — v žalost vsem, ki so ga poznali — v veličastnem izprevodu odnesli k večnemu počitku v rodovinsko rakev k Sv. Krištofu.

Splošno se je čul le en sam hvalni glas: »Škoda ga je!«

Da, škoda ga je! To čutimo tudi mi učitelji v današnji brezpravni, težki, kruti dobi!

Pokojnika sem pred nekaj leti spoznal v P. na Gorenjskem, kjer je nekaj veselih in srečnih ur preživel s svojo cenjeno zaročenko. Dobil sem bil od njega tudi poročno obvestilo. Pozneje sva se večkrat v Ljubljani srečala. Ako ga ob takih prilikah slučajno nisem opazil in pozdravil, je pa on mene pozdravil. Dasj učen, je bil vendar skromen in prijazen. Čast njegovemu spominu! K.

Šaljivi prirodoepis slovenskega učitelja.

Na skupnem zborovanju Celjskega in Šaleškega učiteljskega društva v Soštanju dne 1. junija 1913 v svrhu dobre zabave in boljše prebave predaval pri banketu Silvester Košutnik.

Splošne opazke. — Slovenski učitelj se navadno šteje med ljudi, torej med one stvari, ki jih je Bog ustvaril po svoji podobi. Le tuintam ga posamezni zemljani ne merijo s človeškim merilom, ampak ga zapostavljajo med nekaka bitja nižje vrste. Vendar pa so spoznali strokovnjaki, da se ga ne sme vrivati med dvoonožne prežvekovalce, čeprav leto za letom — posebno na enorazrednicah — z nekaterimi izjemami prežvekuje skoraj eno in isto učno snov. Nasprotno so dognali strokovnjaki, da se mora slovenskega učitelja prištevati med sesalce. Kako trdijo prav, razvidimo na primer danes sami na lastne oči, če pogledamo po našem omizju; vsak izmed nas ima pred seboj posodico vina ali piva, iz katere posode z isto vnemo sesa prikupljivo tekočino, kakor je svoječasno iz materinih prsi sesal mleko.

Slovenski učitelj živi po vseh slovenskih deželah in mu najbolj ugaja slovensko podnebje. Časih tudi zaide v tujino, kjer mora nekaj časa igrati vlogo bele vrane, dokler se ne prilagodi tujim odnošajem;

a taki slučajji so dandanašnji redki. Če že zaide slovenski učitelj v tujino, ostane tudi tam navadno še vedno zvest sin svojega naroda in tudi med tujci čuti s svojimi rojaki; najdejo pa se eksemplari, ki se celo izgube med sosednim narodom. Znan mi je slučaj, ko se je tovariš prilagodil zgornještajerskim razmeram tako, da je prišel čez dve leti nazaj v Maribor k drugi izkušnji z običajnim zgornještajerskim izgovorom in običajnim zgornještajerskim »krofo«; in vendar je pri razstanku po maturi imel še celo nedolžen vrat z ovratnikovo številko 36.

Razen svojega materinega jezika govori slovenski učitelj še kakšen drug jezik, takozvani drugi deželni jezik. To bi mu moralo navidezno dajati nekako prednost pred onimi učitelji, ki so podkovani le z enim deželnim jezikom. V resnici pa ni tako, ampak se narobe kjerbodi daje prednost enojezično nadarjenemu šolniku. In čemu? — Večjezičnost je v gotovih slučajih namreč veliko hujše zlo nego enojezičnost. Vzemimo primer. Če si slovenski učitelj — kar se pa še ni prigodilo do danes — odgrizne svoj fizični jezik, to je tisti mesnat strok v ustih, ki modulira in omogočuje govor — izgubi obenem oba deželna jezika, medtem ko nemški učitelj na severu in italijanski na jugu pri tej eventualni nesreči izgubita le po enega. To trditev je na prvi mah slišati sicer kot veliko neumnost, a je v resnici istinita, istinita

namreč ali kot trditev — ali kot neumnost.

Ker ima torej enostavnost v jeziku svoje gotove dobre strani, se izkušajo nekateri učitelji prilagoditi temu dejstvu, izkušajo biti deležni teh dobrot in gledajo z največjo vztrajnostjo, kako bi pozabili — svoj materni jezik. In ko so enkrat tako daleč, da se zde dovolj gluhi napram zvokom domačega jezika, tedaj jim zori pšenica v najlepšem zlatem klasju. Dobre službe in druge ugodnosti se jim stavijo na ponudbo, v intelektualnem oziru se jih cení nad druge tovariše, na ven, na javnost se jih odlikuje — v resnici pa so celo navadna podloga tujčevi peti.

Takoj v začetku sem rekel, da je slovenski učitelj podoben človeku, in ker se kot ljudje dovolj dobro poznamo, nočem torej slovenskega učitelja popisati kakor po šabloni od pet do temena, od zunaj na znotraj, ampak hočem omeniti samo nekatero prirodoepisne posebnosti. — Da ima slovenski učitelj glavo, je znano, čeprav mu dobri sosedi radi očitajo, da stori večkrat to ali ono brez glave. Komur se dozdeva, da bi učitelj ne imel glave, naj bo prepričan, da je to edino le optično varanje. Pač pa se je opazovalo, da učitelji-začetniki radi za trenutke, toda samo za trenutke izgube glavo, kadar vsako leto enkrat kakor strela z jasnega neba nepričakovano stopi gospod nadzornik kot nekak šolski »pontifex maximus« v šolsko

ne briga naše gospodarstvo. Odgovorni smo zanje edino svojim zadržnikom in oblastim, ki strogo čujejo nad nami. Naravno je, da zaradi hitrega in velikega razvoja naše tiskarne nismo mogli biti vedno brez skrbi; a te skrbi so nam izkušali povečati v najvišji meri s svojimi napadi klerikalci, katerim pa se izkušajo v novejšem času pridružiti tudi gospodje okrog »Slov. Naroda«. Vkljub temu pa smo iz majhne tiskarne, ki smo jo kupili pred sedmimi leti, napravili v par letih moderno tiskarno in jo nastanili v lastnem poslopiju, kar menda pač ni znak slabega gospodarstva.

Tudi od naše strani naj bo z današnjim dnevom enkrat za vselej povedano, da nas ni volja prenašati vaših natolcevanj!

Upravni svet Učiteljske tiskarne, r. z. z. o. i. v Ljubljani,

dne 24. junija 1913.

Počesčeni!

Gorenjski Slomškarji se čutijo silno počesčene, ker je pokazala vlada z zadnjim imenovanjem nadzornikov veliko naklonjenost Slomškovi Zvezi. Tako so dejali na zborovanju v Kropi in tako je zapisal tudi katehetski listič. Počesčeni — da, gospodje, pa menda ne preveč! Vlada se je vdala le sili in pretenju. Saj vemo, da je le zaradi pritiska klerikalcev žrtvovala, dasi jako nerada, izbornega šolnika Turka na korist pedagoškemu abecedarju Štruklju. Če si pa gospodje Slomškarji domišljujejo, da je sila in tiranstvo kako počesčenje, pač blagor taki bujni domišljivi ali pa brezmejni neumnosti. Ves svet je trdno prepričan, da se je to imenovanje izvršilo le zaradi strahovitiga klerikalnega pritiska — a gospodje se čutijo zaradi tega izsiljevanja počesčene! Kaj dandanes kvalifikacija, kaj pravica? — Renegat, klerikalec, to je pogoj sine qua non! So pač otročje navmi ti Slomškarji, poleg tega pa brezmejno neumni, ker menijo, da nihče ne vidi za kulise, kjer igra klerikalna strahovlada svojo krvavo žaloigro z naslovom: Krivica! Gospodje Slomškarji! Povejte nam, zaradi česa pa ste počesčeni? Na kaj ste tako ponosni? Mari vam imponira pedagoška nezrelost Štrukljeva ali silna utrujenost in nervoznost Simonova? Počakajte malo in ne hvalite dneva pred večerom, sicer se vam utegne zgoditi, da opeša utrujeni Simon in da odlični pedagog in strokovnjak Štrukelj ustrelil kakega pedagoškega kozla. Da bi bila pa vlada imenovala nova dva nadzornika z bok njuju zmožnosti, potem pa, gospoda, klobuk dol! Nismo proti večakom bodisi te ali one stranke, smo pa proti nevednežem in političkim priganjačem, Štrukelj se je sam izrazil, da je poslan še iz važnejših razlogov nego je nadzorništvo. Belokranjsko in Novomeško učiteljstvo je klerikalcem še trd oreh. Spoznali so, da bo treba močnega noža, preden se izlušči to jedro iz trde napredne skorje. Šola in njen procvit jim je le postranska stvar, glavno je, spraviti svoje kimavce do boljšega kruha in postaviti zavednemu učiteljstvu — političkega birača. Kakšno korist bo imelo od tega šolstvo — leži na dlani. Kakor se je zgodilo z imenovanjem nadzornikov, takisto se godi tudi v deželnem šolskem svetu. »Tega ne bomo imenovali, ker je Sokol!« — je rekel dr. Lampe pri zadnji seji deželnega šolskega sveta. Isto kakor tam. Izborna kvalificirane učitelje zastopavljajo pedagoškimi abecedarjem, značaje prezirajo, le koristolovci in oni, ki so se prodali za sklado klerikalne leče, najdejo milost v očeh naših zakletih sovražnikov

sobo. Kakorbrž pa minejo prvi trenotki presenečenja, dobe fanti zopet korajžo in s korajžo imajo takoj zopet vsak svojo tikvo natakajeno na pravem mestu.

Ker sem že ravno pri glavi, omenim takoj tudi čutila. Glede teh moram reči, da niso pri vsakem učitelju vsa v isti popolnosti, kakor bi normalno morala biti. To provzročujeta služba in življenje slovenskega učitelja. Oglejmo si čutila po vrsti.

Najbolje razvito je pri slovenskem učitelju po mojem mnenju uho, a ne menim, da bi bilo dobro razvito glede zunanje oblike, glede dolgotnosti ali velikosti, ampak dobro razvito je glede zmožnosti dobrega sluha in poslušanja. Povprečno ima vsak učitelj tako dobro uho, kar se tiče poslušanja, da je na deželi najbolj muzikalčna oseba vceli soseski, posebno če stane farni orglar v kateri drugi soseski. Pa kako je slovenski učitelj muzikalčen, če ga vzamemo v poštev v posameznih eksemplarih! Ta rad stiska gosli pod brado in jim drga čreva tako milo in srce pretresa, da se provizoričnim ali definitivnim poslušalcem neredko začnejo jeziti lasje; drugi premetuje razne debele in tanke glasove, ki so nakupičeni v klavirju, s tako vnemo, da tavajo nesrečni sosedje kakor pijani okrog; tretji zopet si osnuje celo godbo, ki igra — kadar je pol-

šolstva. Maščevalo se bo to prej ali slej! Nedavnotega sem govoril z nekim Slomškarjem-uskokom in ga vprašal, kako zagovarja ta svoj korak. »Kaj hočeš,« mi je dejal, »denar je denar!« — »Pa značajno to ni,« sem pripomnil. Zmignil je z ramami, rekoč: »Za to so pa odgovorni oni, ki nas v to silijo.« Tako sodba Slomškarja. Sami priznavajo, da to ni značajno, in zagovarjajo svoj sramotni čin — s silo. Gospodje, pa ne, ko bi bili zaradi tega tudi počesčeni, ker ste se vdali sili? Jeklo se ne vda, prej se zlomi ali zdrobi — tudi značaj se ne upogne, in bodi sila še tako kruta. Kar pa se je upognilo in zvilo — nima več mesta med nami. Mi zaničujemo take »značaje«, a tam jih časte. Ampak vsa čast in hvala, ki jo uživata tam, ni vredna niti atoma značaja. Narodu, ki se probuja, ni treba učenih enciklopedistov, temveč značajev.

Naj vam, gospodje počesčeni, pokličem v spomin govor, ki ga je govoril dr. Krek v deželnem zboru Kranjskem o priliki proračunske debate dne 31. prosinca 1910. Rekel je, da je bral v duši naroda, da nima svobodomiselnost v Kranjski nobene prihodnosti. »Če je temu tako,« je rekel, »vendar mnogo bolj spoštujemo tiste može, ki so svobodomiselnosti posvetili svoje življenje, ki na njo še sedaj prisegajo, ter so ji žrtvovali nekaj svojega premoženja. Zoprni so mi pa vsi, ki so odpadli v tistem hipu, ko so videli, dva svobodomiselnost nima prihodnosti. Hinavcev ne maramo!«

Gospodje Silvestri, Polaki, Smrdeli, Štruklji et consortes, ki se čutite prizadeti, s temi besedami ste res prav primerno — počesčeni!

Okrajna učiteljska konferenca v Trstu.

V Trstu sta bili letos dve okrajni učiteljski konferenci, in sicer dne 7. prosinca slovenska, 29. in 30. maja pa laška. Ni mi znano, so li tudi laški učitelji brez diet prišli na konferenco, sploh ne vem, če jim glede oddaljavne šol diete pristojne, a to moram naglašati, da so slovenski učitelji gornje okolice, ki bi imeli pravico do potnine in dnevnine, prostovoljno resignirali na dotične zneske, ker jih nihče plačati noče in bi zahtevala potnine in dnevnine onemogočila sklicanje konference. Lepe razmere, kajne! Zato se pa tudi nikakor ne morem strinjati z nazori onega gospoda, ki se je (kakor je poročala »Edinost«) zahvalil šolski oblasti, da je dovolila, sklicati konferenco. Če komu, gre zahvala edino le učiteljstvu, ki se je odreklo potnini in dnevnini ter tako omogočilo konferenco. Prepričan sem, da učiteljstvo ni soglašalo s to zahvalo.

Pa mislim sem nekaj drugega omeniti. Slovenska učiteljska konferenca, sklicana menda po kakih osmih letih, je trajala le en dan, dasi je bil dnevni red jako obširen in smo do sedmih zvečer bili zbrani v zbornici; laška konferenca pa je imela na razpologu dva dneva časa. Od kod ta razlika? Ali smo mi manj vredni, ali smatra morda deželna šolska oblast konferenčni dan za dan počitnic, ki jih je treba seveda učiteljstvu čim bolj zožiti? In to le glede slovenskih učiteljev seveda!

Ker že govorim o konferenci, še par besed. Bili so izvoljeni razni odbori in odseki, ki pa se o njih delovanju malo sliši. Zato opozarjam člane konferenčnega odbora, naj vsaj oni skrbe, da ne bo treba predolgo čakati na prihodno konferenco; mislim, da bi bilo popolnoma v redu, ako bi še pred začetkom počitnic sklicali sejo

noštevila in ji je on na čelu — s tako močjo, da velja o njej pregovor: »Dober glas seže v deveto vas!« In če se že v deveti vasi morebiti ne razločujejo posamezna godala in pihala, se razloči vsaj — nabijalo ali veliki boben. Učiteljica pa, ki nima ravno razpoloženja do kakega instrumenta, si pomaga iz zadrege in si utešuje muzikalčno lakoto na ta način, da rada popeva. Ne vse, ampak nekatere so res neumorne. Na tešč želodec se že prilaga pesem: »V mraku« — po šoli pa, ko je poleti solnce še precej visoko na nebu, pride na vrsto luna, in sicer prav rada v pesmi: »Luna bije, kladvo zije!« — pardon! — »Luna sije, kladvo bije!« Vendar pa:

kadar deva
milo peva,
raz streh mački vsi zbeže;
tudi ptice
krilatice
plahe daleč odlete.

In v nebesih
po ušesih
še Prešernu grozno je
ter pobesnil
bi — da spesnil
ravno on to pesem je! —

(Dalje.)

tega odbora, drugače se je bati, da bo minulo zopet marsikatero leto, preden bomo zopet imeli okrajno učiteljsko konferenco. Treba bo pa tudi misliti na deželno učiteljsko konferenco, ki bi za Slovence in Hrvatice bila novum, zakaj take menda ne pomni nihče, pač pa so Lahi imeli deželno učiteljsko konferenco pred 3 do 4 leti nekje v Istri. Zopet Lahi! Mi seveda ne potrebujemo konferenc, mi sploh marsičesa ne potrebujemo, n. pr. v Trstu slovenskih srednjih šol.

Šolsko leto se bliža koncu, treba bo vpisati dečke v srednjo šolo, in zopet ne bo iz vse okolice, pa tudi iz Ciril-Metodovih šol v mestu, nobeden deček mogel v srednjo šolo, če ni bil na pripravnici. Vredni smo takih razmer, da, pravi res smo jih vredni! Imamo v okolici obilo ljudskih šol, ki so normalno organizirane do petega razreda, a vendar iz vseh teh šol ne pride niti eden deček v Trstu v srednjo šolo. In mi, slovenski učitelji, gledamo to kot fatalisti, svetujemo kvečjemu temu ali onemu očetu, naj da svojega bistroumnega dečka iz naše slovenske šole v nemško v mestu ali v pripravljalnico, drugače pa se nam zdi cela stvar silno naravna.

Ali res ni sredstva, s katerimi bi prisilili našo vlado, da nam da to, kar ponuja Albancem? Ali imamo res tinto v žilah? In če je kdo v Trstu, ki se mu zde zahteve po srednji šoli prezgodnje, ali ni mogoče takih ljudi prepričati o krivi njih ideji?

Storimo vendar zopet kak korak naprej, da ne bo treba iz Trsta pošiljati otrok v šolo v Postojno in Idrijo, kakor se dogaja zdaj. Učiteljsko društvo je tu poklicano, podati iniciativo, drugače nam bodo res lahko očitali marsikaj, kakor se namerava. Pokažimo, da zmoremo tudi mi kaj, četudi smo le učitelji. Naprej za slovensko srednjo šolo v Trstu!

Shod celokupnega slov. dunajskega dijaštva.

Neznatna notica je bila čitati po vseh naših dnevnikih; ta notica med dnevnimi novicami je vabila na shod dne 14. junija celokupno slovensko dunajsko dijaštvo, da se posvetuje o pereči dijaški socialni bedi, da poišče pota od pomoči in da odgovori, ali je za solidarnost celokupnega dijaštva in kako to solidarnost realizirati. Vabilu in osebnim agitaciji se je odzvalo slovensko dunajsko dijaštvo brez razlike struj in strank, v nenavadno velikem številu pa se je odzvalo tudi naše dunajsko podporno društvo, ki je pri njem našla naša akcija nepričakovano zanimanje. Prijetno nas je iznenadilo in nemalo je pomagalo navzoče odposlanstvo podpornega društva, da smo rešili vse preporne točke v smislu solidarnosti, da je bil uspeh shoda popoln. Bodi mu izrečena na tem mestu naša najiskrenejša zahvala.

Vse priprave za uspehi shod je izvršil poseben odbor, kjer so bile zastopane vse skupine, struje in stranke. V tem ozkem krogu smo se bili posvetovali in kovali načrt, v tem ozkem krogu smo dosegli sporazum v vseh točkah. Ali čakal je še forum javnega shoda, načrt je moral pokazati i tukaj, da ima v sebi življenjsko silo, da ni le produkt bledikaste sentimentalne želje po slogi, ampak zavestno spoznanje, da je v gotovih vprašanih dijaških stanovskih interesov možno hoditi skupno, da mora tu zmagati politična strpnost. Dejstva so presenetila še največje optimiste, ker akcija pripravljalnega odbora se je posrečila nad vse pričakovanje in postavljeni so temelji za solidarno delo v svrhu odpravljanja dijaške socialne bede.

Shod je otvoril tov. Koder s presrečnim pozdravom odposlanstva našega podpornega društva, zlasti gospoda Luzarja, ki je bil živno aklamiran od zborovalcev. V uvodnih besedah je orisal tov. Koder pomen shoda, utemeljeval njega potrebo in poudarjal, da treba solidarnosti celokupnega slovenskega dijaštva, ako hočemo započeti veliko akcijo za odpravo velike mizerije, in je končno apeliral na zborovalce, naj se zavedajo, da nas čaka delo, pozitivno delo, da ni časa in mesta za rekriminatorije minulosti, ki bodi pozabljena, ker čaka nas delo.

Na predlog tov. Lemeža je bil na to sprejet soglasno kot predsednik shoda tov. Koder. Za podpredsednika pa tov. Kobler iz Danice, Lapajne iz Save in Oražem iz Slovenije. Tov. Koder je nato predlagal za častnega predsednika gospoda Luzarja, kar je bilo sprejeto z velikim aplavzem.

Prva točka dnevnega reda je bil referat tov. Ambrožiča o naši akciji na Dunaju.

Naslikal nam je mizerno stanje blagajnice dunajskega podpornega društva, ki je prazna; podal nam je načrt, kako bi se moglo doseči sporazumno delo vsega dunajskega dijaštva s podpornim društvom, izrazil nekaj želji, kako bi se reformiral način podpiranja, predliral za dija-

ško zastopstvo in končno podal še nekaj drugih načrtov, kako bi si pomagalo slovensko dijaštvo na Dunaju samo.

O počitniški akciji je referiral tov. Lemež. Počitniška akcija je prepotrebna, če hočemo izvršiti dunajsko akcijo, ker napolniti moramo blagajnico podpornega društva. V referatu je razložil, kako na eni strani nazadujejo dohodki podpornih društev, kako pa na drugi strani narašča število slovenskega dijaštva od leta do leta in kako se avtomatično vzdiguje odstotki podpore potrebnih dijakov. Dalje je poudarjal dejstvo, da so popolnoma usahnili dijaški krediti pri slovenskih denarnih zavodih, tako da so podporna društva v vseučiliških mestih edino upanje slovenskega dijaka. Treba, da započne slovensko dijaštvo veliko akcijo za svoja podporna društva, ker ona potrebujejo tisočakov. Da se pa to doseže, treba solidarnosti celokupnega slovenskega dijaštva, treba najti način za skupno delo, in to bi bil za počitnice vsedijaški cvetični dan meseca septembra ter dijaška socialna konferenca v Ljubljani, ki postane forum, kjer se lahko posvetuje celokupno slovensko dijaštvo o perečih stanovskih vprašanih.

Nato so se prečitale resolucije in se je pričela debata o njih. Po živahni debati so se sprejele z malimi popravki vse predlagane resolucije.

Zadnja točka je bila volitev provizoričnega odbora, ki vzame vso akcijo v roke, da udeleži resolucije. Za predsednika odbora je bil soglasno izvoljen tovariš Koder. Odbornike pa so imenovala sledeče skupščine: Danica, »divjaki«, Sava, Slovenija, Jugoslavija, Kras, skupina Slovencev v Zvonimiru, socialisti, veterinarji.

Sprejete so bile sledeče resolucije:

I. Slovensko dunajsko dijaštvo vseh struj, zbranih na shodu dne 14. junija 1913, uvažujoč dejstva: 1. da se dohodki slovenskih vseučiliških podpornih društev vedno bolj manjšajo; 2. da narašča število siromašnih slovenskih dijakov od leta do leta; 3. da se spričo splošne denarne krize manjša tudi kredit dijakom pri slovenskih denarnih zavodih, je sklenilo, da nastopa solidarno v odpomoč socialne bede celokupnega slovenskega dijaštva.

A. Ker je zbrano dijaštvo mnenja, da je možno izvršiti tako akcijo le tedaj, če pritegne k njej kar največ slovenske javnosti, zato se obrača: 1. na vse slovensko akademsko dijaštvo; 2. na slovenske vodilne kroge; 3. na vso slovensko javnost, da se priredi splošen dijaški cvetični dan, katerega dohodki bi se sorazmerno razdelili na vseučiliška podporna društva na Dunaju, v Gradcu in v Pragi.

B. Ker je zbrano dijaštvo mnenja, da ne zadostuje samo akcija za zvišanje dohodkov podpornim društvom, ampak je treba delo za izboljšanje socialnega stanja slovenskega dijaštva fundirati globlje, treba najti forum, kjer bi se moglo posvetovati celokupno slovensko dijaštvo o aktualnih splošnih in specialnih vprašanih dijaškega podporna društva, zato se izreka za prireditev vsedijaške socialne konference v Ljubljani, ki naj se vrši že letos o priliki ljubljanskega dijaškega cvetičnega dne.

II. Slovensko dijaštvo, zbrano na shodu dne 14. junija 1913, smatra za umestno, da aranžira združeno, brez razlike struj in strank v zimskem semestru zabavne prireditve na Dunaju, katerih čisti dobiček naj se steka v blagajno dunajskega slovenskega dijaškega podpornega društva.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje dne 3. julija ob 10. uri predpoldne v okoliški šoli v Ptujju po sledečem vzporodu: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju. 4. Razgovor o konferenčnih vprašanih. 5. Slučajnosti. Tovarišice, tovariši, pridite vsi! — Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Ormoško učiteljsko društvo zboruje dne 3. julija v Središči po sledečem vzporodu: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvena poročila. 3. Poročilo o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju. 4. Razgovor o konferenčnih vprašanih. 5. Predlogi in nasveti. Začetek ob pol 11. uri v središki šoli. Na polnoštevilno udeležbo vabi odbor.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo ne zboruje 7., ampak 13. julija t. l. ob 1. popoldan pri Sv. Križu. Na vzporodu je razgovor o konferenčnih vprašanih. Ob 11. uri je pevška vaja v šoli. Pesmi bo dolečil pismeno pevovodja tovariš Ozmeč.

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Matiče Slovenske« dne 13. junija t. l. — Predsedniku Jugo-

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26

(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

slov. Akademije v Zagrebu se je izročila čast. diploma. Akademija izda v kratkem navodilo za proučevanje dialektov ter zasnuje po vsej priliki poseben Dialektološki Zbornik, kjer najdejo mesto tudi slovenske dialektološke študije; raziskovalcem dialektov se bodo dajale podpore. — Urejanje društvene knjižnice napreduje. — Nekatere korekture zemljevida se niso še vrnilo. — Prof. dr. Drechsler je izročil rokopis srbohrvaških narodnih pesmi, ki izidejo letos. — G. ravnatelj Iv. Hribar je za »Vošnjakovo korespondenco«, ki jo ureja dr. Lončar, dal nekaj Vošnjakovih dopisov. — G. dr. Vidica spis »Zaupna korespondenca v Napoleonovi Iliriji« še ni končan. — O Einspielerju spiše monografijo g. svetnik J. Scheinig v Celovcu. Vnanje proslave Einspielerjevega spomina na Koroskem se Matica udeleži. — Kiharjevo narodopisno gradivo o ogrskih Slovenceh izda Zgodov. društvo v Mariboru. Matica natisne rokopisno zgodovino ogrskih Slovencev v ogrsko-slovenskem jeziku iz 18. stoletja. — Iz okolice Rimskih Toplic je Matica prejela narodne pesmi in pravljice. — Matica upravlja denar za Bleiweisov spomenik; še živeti člani odbora za ta spomenik naj ukrenejo, da se stvar formalno uredi. — Razpisovale se bodo redno častne nagrade za beletristične spiše. — Matica izda za svojo 50letnico zgod. spominsko knjigo, ki jo spiše prof. Grafenauer. O publikaciji obrazovalne umetnosti se je posvetovanje preložilo. — Za II. zvezek »Slov. jubilejev in Spominov« se pripravijo monografije o Sketu, Einspielerju (o Mencingerju se bo pisalo na koncu njegovih izbranih spisov), o Streklju, o Aškercu, Kranjčeviču, Vrhlicem, Slavejkovem, o Bol. Prusu in Gončarovu. — Matica z zanimanjem spremlja delo inženirskih organizacij za tehnični slovar. Slovar je potreben, a delo zahteva časa. — Jeseni se vzida v Mengšu pisatelj Jan. Trdini spominska plošča.

Politiški pregled.

* **Nove vojaške zahteve Avstrije.** Vlada pripravlja za jesen dve novi vojaški predlogi. Prvič bo vlada zahtevala povišanje rekrutnega kontingenta za 15.000 moških za skupno armado in 10.000 moških za obe deželni bramb. in sicer polagoma, tako da bi leta 1917. znašalo efektivno število rekrutov 237.000 moških. Posebno se pomnoži artiljerija in se predvsem zviša prezenčno stanje na južnih in severnih mejah. S tem se bodo izdatki povečali za 20 do 30 milijonov kron. Mornariška predloga, ki pride pred delegacije, pa zahteva 280.000.000 kron, ki se bodo dobili potom primerne operacije. Ta denar se porabi za tri nove dreadnoughte, ki imajo nadomestiti zastareli »Monarch«-razred, in se bosta dve ladji začeli takoj graditi v Trstu. Da se delegati preveč ne ustrašijo, bo vlada izpočetka zahtevala le pokritje prve rate.

* **Avstrijska in nemška vojaška moč.** V Nemčiji je sprejel državni zbor novo vojaško postavbo. Po tem zakonu bo imela Nemčija sledeče število vojakov: v miru 770.000 vojakov, v vojni 6.000.000. Po številu prebivalstva bi morala imeti Avstrija, ako bi hotela iti roko v roki z Nemčijo, v miru 650.000 služečih vojakov, v vojski pa 5.000.000 bojnikov. V resnici nosi sedaj v miru vojaško suktnjo 350.000 vojakov, v vojski pa bi prišli v poštev 3.000.000. Italija, tretja zaveznica, ima v miroljubnem stanju 280.000, v vojski bi jih spravila skupaj dva in pol milijona. Nemčija gleda baje svoji zaveznici zaradi njune vojaške nejakosti postrani in pravijo, da bo zahtevala, da se tudi v Italiji in Avstriji število vojakov zviša.

* **Za varstvo uredniške tajnosti.** Z ozirom na sistematično prizadevanje avstrijskega sodstva, žurnaliste prisiliti k pričevanju o stvarih, ki so jim kot urednikom zaupane, je zboroval na Dunaju velik šod žurnalistov, ki so se ga udeležili zastopniki vseh narodov in strank. Šod je soglasno sklenil oster protest v tem oziru in izjavil, da vsak žurnalist, ki prekrši uredniško tajnost, zapade zaničevanju tako splošnosti kakor kolegov in je strokovno in družabno nemogoče. Vsi žurnalisti se pozivljejo, da uredniško tajnost, ki je vir zaupanja javnosti do časopisja, brezpogojno in ne meneč se za kakršnekolik kazni v vsakem slučaju varujejo.

* **Odprava redov. plemstva in odlikovanj na Norveškem.** Vse stranke v norveškem parlamentu so se izrekle za to, da se na Norveškem vsi redovi in razna odli-

kovanja odpravijo. V par mesecih ne bo na Norveškem nobenih križcev, medalj in drugih takih dragocenih reči več, po katerih v Avstriji tako srca hrepenijo.

* **Prebivalstvo na Francoskem narašča.** Najnovejša statistika o gibanju prebivalstva na Francoskem kaže, da prebivalstvo narašča. Leta 1911. je bilo porodov 742.000, leta 1912. pa 745.000. Leta 1911. je izgubila Francoska 35.000 duš, leta 1912. jih je dobila zopet 55.000. Umrljivost še ni bila nikoli tako nizka kakor lansko leto; leta 1902. je umrlo 761.000 ljudi, leta 1907. jih je umrlo 792.000, leta 1911. — 777.000, lani pa samo 690.000.

Obrambni vestnik.

** **Revolucija — ultimatum — politični nagibi — slabo dihanje itd.** »Slovenski Narod« je odgovoril v svoji 141. številki z dne 23. t. m. našemu listu, ki je v svoji zadnji številki reagiral na njegov napad na Učiteljsko tiskarno. Poudarjamo takoj, da bi enak odgovor težko znal napisati najljubejši klerikalni list. Kolikor se tiče napad »Slovenskega Naroda« Učiteljske tiskarne, zato je dobil imenovani list odgovor od poklicane strani, kakor ga pričujemo na drugem mestu svojega lista. Ta odgovor drži in bo držal: dejstva pobijajo laž! Punctum! — Ampak »Slovenski Narod« je vrgel v eno vrečo Učiteljsko tiskarno, »Dan« in naš list, ker misli, da tiči v naši organizaciji vse v enem žepu, kakor tiče kje drugod glave in misli in »javno mnenje« in še kaj drugega v enem jarmu! To je »Slovenskega Naroda« glavna zmeta: vse napredne javnosti ni mogoče natezati na eno kopito! Saj nismo otroci, da bi nas držali v poveljih in da bi živgoleli samo tako, kakor se oglasa ena sama piščalka! In če se oglasi ta v napačni melodiji — mi pa brž za njo, sicer prepričani, da petje ni pravo, ampak pokorni in ponižni kakor se spodobi majhnim ljudem! To je disciplina! Ako pa ni tako, je revolucija! Sicer ne bo dosti koristilo, če rečemo, da terorizem ni disciplina in da izražanje svojih, jasnih in odkritih misli ni revolucija. Disciplina je pokoravanje načelom, ki imajo — od večine odobrena in sprejeta — pravico do eksistence in ki imajo na razpolago sredstva, da se uveljavljajo v praktičnem življenju. Popisanega papirja imamo dovolj, treba je dela in življenja! Oboje — delo in življenje — pa spoznavaj in veš ceniti, ako si sredi v njem, ako trpiš zaradi tega, ker delaš tako, kakor se ti zdi prav, ako svojim nazorom zapostavljaš svojo eksistenco, svojo osebno korist. In ako poveš, da to, kar stori posameznik, ne odgovarja nazorom in delu večine, ni to revolucija, ampak je to veselo znamenje zrelosti in samostojnosti! Tak nauk daje šola življenja, ki veselo in živahno opravlja svojo nalogo tam zunaj po širokem svetu! Tudi po slovenskem! Iz tesnih spon naših žalostnih razmer in neprilik kipi v ponosnem razmahu napredni element, ki se razliva v čedalje večje, obsežnejše kroge. Danes ni vasi na Slovenskem, kjer bi ne bilo naprednega človeka! Tisti, ki krha zobe ob železobetonskih zidovih Učiteljske tiskarne, tega ni storil. Storili so to drugi, storilo pa se je to tudi in večinoma samo iz sebe, in sicer zato, ker tudi misel v našem človeku dozori do zrelosti in samostojnosti! In kdor bi pošiljal takemu radostnemu duševnemu probujanju ultimatum, ta neče naprednosti in bodočnosti, ta temveč sebi podpisuje smrtno obsodbo! Nas samo veseli, če ima tudi Učiteljska tiskarna pri tem preporodu slovenskega naroda, pri tem njegovem reševanju iz odvisnosti in zaspanosti svoj delež. — Mi ne pišemo svojega lista za nobeno politično stranko, ampak ga pišemo za svoj stan. Vzlic temu si prisvajamo za slugo, da smo ravno mi ohranili veselje do naprednega dela v svojem stanu, ki se poti in trudi za blaginjo slovenskega ljudstva tudi po takih krajih, kamor še ni stopila noga tistega, ki danes obrekuje naš list in ubija našo tiskarno. Hvaležnosti nismo iskali nikoli in od nikogar, ampak delali smo tako in delali bomo tako, ker smo uverjeni, da pride konec vsaki krivici, da privede dan plačila tudi naprednemu slovenskemu učitelju! Propagirali smo napredno idejo vedno in povsod, a nismo nikoli pozabili braniti koristi, časti in ugleda slovenskega šolstva in učiteljstva — tudi tedaj ne, ko so nas nagnali s — pretiranimi zahtevami! Branili smo celo tovariše, ki niso bili naših nazorov, ker boli krivica in nasilje vsakega, kdor je človek! Da, ko

je naš list tiskala Narodna tiskarna, se je zgodilo obilokrat, da je »Slovenski Narod« ponatiskaval naše članke, da je »Slovenski Narod« štel lepo število odličnih sodelavcev iz našega stanu, celo takih, ki so danes Slomškarji! In sedaj prihaja infamen človek in piše v onem istem »Slovenskem Narodu«, da smo se zakadili vanj »na tisti prikupni način, s katerim so (namreč mi!) največ pripomogli, da klerikalci napredno učiteljstvo tako kruto in neusmiljeno preganjajo«. In sedaj vprašamo: Ali ste ponatiskovali naše članke in iskali sodelavcev med nami zato, da ste pospeševali kruto in neusmiljeno naše preganjanje? Ali pa ste delali to zato, ker ste bili preverjeni o poštenosti in upravičenosti našega boja? Ako je prvo res, ste bili takrat hinavci in zahrbtni naši sovražniki; ako je pa drugo res, ste danes lažniki! Izprašajte svojo vest in odgovorite — sebi! Mi ne rabimo odgovora! Poglejte se v zrcalo in sram Vas bodi!

** **Kako so rahločutni.** Zadnjič smo v odgovoru na napad »Slovenskega Naroda« na tem mestu imenovali tudi osebo, ki je v upravnem odboru Narodne tiskarne in v uredništvu »Slovenskega Naroda«. Ker poznamo to osebo od vseh strani in v vsakem pogledu, nismo s tem, da smo jo imenovali, storili nobenega greha. Ampak oseba, ki veže uredništvo s tiskarno, je užaljena! Tako se dá posneti iz prve dnevne vesti 141. šte. »Slovenskega Naroda«. — Kako je pa to, da je tako hipoma rahločutni »Slovenski Narod« v svojih polemikah, ki jih je imel z »Dnevom«, prijemal tovariša L. Jelenca, ki ni niti upravni odbornik Učiteljske tiskarne in še manj urednik »Dneva«?! Ali mislijo gospodje, da bodo brez našega protesta tolkli po posameznikih našega stanu, ki so popolnoma nedolžni? Ne! To jim povemo enkrat za vselej! Sicer bomo udarili nazaj!

** **Absolutno ne bomo več prenašali takih napadov, kakor so si jih gospodje v svoji boleštni megalomaniji doslej dovoljevali.** To je hotel »Slovenski Narod« v svoji številki od pretekle srede zapisati na naš naslov, pa je zapisal le sebi v album! Iznova ponavlja, »da smo se mi (t. j. »Slovenski Narod«) vedno izključno le iz političnih nagibov pečali z Učiteljsko tiskarno...« Kaki so pa to »politični nagibi«, da »Narod« nikdar več ne omeni nobenega lista, ki ga tiska Učiteljska, da tudi sicer ne omeni nikoli te tiskarne, ako dobi v recenzijo kako knjigo, ki jo je ta tiskarna tiskala! To vendar niso »politični«, ampak so sovražni nagibi! (Katoliško tiskarno in bukvarno pa omenja!) Kaki so tudi to »politični nagibi«, da kaže »Narod« na zadnjo bilanco Učiteljske, češ, da hoče naš list »z lažmi in zvijačami morda odvaliti na druge krivdo za stanje Učiteljske tiskarne...« V tem ne vidimo mi nobenega »političnega nagiba«, ampak je tako pisane enostavna zlobnost, ki hoče v javnosti zbuditi o našem podjetju slabo mnenje! In kakih »političnih nagibov« so končno to, ko pravi »Narod«, da je »Zvonček« pustil v Narodni nad tisoč kron dolga, ki še vedno ni pokrit?! Tudi to niso »politični nagibi«, ampak je to skrajna breztaktnost, ki stoji osamljena v trgovskem in obrtnem svetu! Sedaj naj vsa podjetja začno javno razglašati, koliko kron jim dolguje ta, koliko oni! To je za podjetje gotovo lepo priporočilo, a tudi za »Slovenski Narod«, ki vlačí v ta boj nedolžni »Zvonček«, ki mu je tudi najbrže na poti. Dolg naj iztoži, pa bo mir! — Tako bje sedaj »Slovenski Narod« po »Dnevnu«, po »Učiteljski tiskarni«, po našem listu, po »Zvončku«, po tov. Jelencu — bje po vsem, kar je našega, kar je učiteljskega! Ali so tudi to »politični nagibi«?! — O »Zvončkovem« dolgu ne pristojta beseda nam, ampak gospodom pri »Slov. Narodu« utegne biti znano, da so v začetku težave povsod, da je posebno učiteljstvo moralo samo veliko delati in žrtvovati, da si je ustanovilo to, kar ima danes, ker je ob znanem svojem materialnem položaju začelo vse takorekoč iz nič! To pa, kar imamo, bomo branili do skrajnosti; zato pa smo gorenje besede naslovili na adresu »Slovenskega Naroda«!

Učiteljski vestnik.

IV. abiturientski sestanek. Vsem tovarišem-udeležencem naznanjamo, da se je pripravljalnemu odboru posrečilo dobiti za vse udeležence prav udobna brezplačna prenočišča za ves čas prireditve, kar bo gotovo marsikomu omogočilo udeležbo. Preskrbljeno je tudi za skupne

obede po znižani ceni. Upamo tedaj, da se snidemo v teh dneh, v čim največjem številu. Do snidenja!

Definitivno udeležbo za IV. abiturientski sestanek so priglasila doslej naslednja učiteljska: 1. Ljubljana (moško), 2. Ljubljana (žensko), 3. Ljubljana (samostan), 4. Maribor (moško), 5. Gorica (žensko), 6. Gorica (moško), 7. Celovec (moško), 8. Celovec (žensko), 9. Zagreb (moško), 10. Petrinje, 11. Zader-Arbanasi, 12. Kastav. Pričakujemo definitivnih prijav še z drugih učiteljskih. S.

Kranjske vesti.

—r— **Poročilo se je tov.** Herman Knet, nadučitelj na Colju nad Vipavo, z gdč. učiteljico Julijo Kosovo. — Bilo srečno!

—r— **Samomor.** Franica Valenčičeva, učiteljica v Starem trgu pri Ložu, si je preteklo soboto ponoči s kuhinjskim nožem prerezala vrat. Dejanje je storila v hipni blaznosti. Blag spomin nesrečni tovarišici!

—r— **Novi šolski stavbi** bodo v kratkem začeli graditi, in sicer osemrazrednic v Trzicu na Gorenjskem in enorazrednico v Goričah, okraj Predvor na Gorenjskem.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Namesto obolega nadučitelja na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, Janka N. Jegliča, je do konca šolskega leta imenovana za suplentinjo abs. učiteljska kandidatinja Elza Sosova.

—r— **Škratinka.** Dne 18. t. m. so na Vačah šolo zaprla za nekaj tednov, ker je hčerka nadučitelja tov. Iv. Bezeljaka zbolela za škrlatinko. Bolezen se širi najbrž iz Zagorja, ker se je tudi v Vidrgi pojavil en slučaj.

—r— **Aroganca nemških profesorjev.** Pri pogrebu prof. Milana Pajka so nemški profesorji na realni prepovedali slovenskim dijakom nositi venec s trakovi v deželni barvah. Preden se je pogreb pričel pomikati, so profesorji imeli kar na cesti konferenco z ravnateljem, ki je končno stopil k nosačem venca in jim zapovedal, da morajo venec položiti na mrtvaški voz. Občinstvo se je zgrajalo ob takem postopanju, ki mu je nedostajalo vsake pietete in ki je bil vse obsojden vredni izbruhi onega vsenemštva, ki za to, da si služi kruh na naši zemlji, žali vse, kar nam je najljubše. Treba bo pač enkrat za vselej pojasniti tem pedagogom, da sme naša mladina spoštovati barve dežele, ki je po svojih sinovih prelila potoke krvi za državo. Treba bi bilo oholim nemškimi profesorjem pokazati, da naše deželne barve niso tuje cunje. — Kaj bi se neki zgodilo s slovenskim ravnateljem v podobnem slučaju kje v kakem nemškem ali laškem mestu? Na mestu bi ga poslali v penzijo. Na Kranjskem pa je dandanes vse dovoljeno! Vendar smo radovedni, kaj poreče na to provokatorično in šovinistično vedenje deželni šolski svet!

—r— **Za kačje lovce.** Ker je tudi letošnje leto razpisal deželni odbor vojvodine Kranjske nagrado za pokončavanje strupenih kač na Kranjskem, opozarjamo vse dotičnike, ki se zanimajo za kačji lov, da je izdalo »Muzejsko društvo za Kranjsko« knjižico »Herpetološki zapiski za Kranjsko«, to je poučno spisano razpravo, po kateri lahko vsak določi pri nas živeče kače. Knjižica stane samo 1 K 50 h in se dobiva po vseh knjigarnah, naroča se lahko tudi direktno pri Muzejskem društvu.

Štajerske vesti.

—š— **Iz Slovenjgradca** nam pišejo: Okrajni šolski svet v Slovenjgradcu se je v svoji zadnji seji opetovano zavzel za izboljšanje učiteljskih plač ter svoj sklep predložil merodajnemu mestu.

—š— **Nemški kulturniki.** V Ljubnu na Štajerskem so te dni divjali divjaki višje rudadske šole ponoči po mestu in kričali: »Ogenj, ogenj!« Da se je strah kmalu razširil po mestu, si vsak lahko misli. Par teh pičev je policija zaprla, a drugi so sklicali svoje tovariše in drli pred policijo ter tam zahtevali osvoboditev svojih tovarišev. Mestni župan jih je nazadnje ukazal res izpustiti. Taka kulturnost nemškega študentstva pač mora imponirati!

Agitirajte za svoje glasilo! Pridobivajte mu novih naročnikov!

Goriške vesti.

—g— **Klerikalci stare in nove struje na Goriškem** so si skočili krepko v lase. Zadnja »Gorica« je vsa polna tega veselega ravsa in kavsa! V goriškem »Centralu« so starostrujarji postavljali kandidate za bodoče deželnozbornske volitve. Dr. Gregorič, stari ta absolutist, je povedal, da si želi »krščansko misleče« učiteljstvo v deželnem zboru svojega zastopnika izmed aktivnih učiteljev. A vsa stara struja je šla preko te ponižne želje s suverenskimi preziranjem — na dnevni red! »Krščansko mislečih« ne marajo starostrujarji in nečejo jih mladostrujarji — z eno besedo: Prodanih duš ne mara nihče! — Res, usmiljenja vredni ljudje!

—g— **Prijatelji obrtnih nadaljevalnih šol** so v ljudo vabljivi k sklepu šolskega leta na obrtni nadaljevalni šoli v Solkanu dne 29. junija 1913. ob četrtna 12. uri predpoldne v šolskem poslopju in na razstavo izdelkov, ki se otvori po sklepu ter ostane odprta do 4. ure popoldne.

—g— **Razprava proti Rozini in Finžgerju je končno določena** in sicer na dan 30. t. m. Trajala bo morda cel teden. Predsedoval bo razpravi dvorni svetnik Cazačura; prisednika bosta svetnik Sterle in sodnik Leoncellis. Kot računski izvedenca bosta navzoča pri razpravi deželna uradnika Hrovatin in Furlani.

—g— **Pravico javnosti** je podelilo naučno ministrstvo Ciril - Metodovi ljudski šoli v Gorici, Via della Barriera.

—g— **Smrtna kosa**. Po dolgi in mučni bolezni je umrla v Gorici Marija Milost v 27. letu svoje dobe, učiteljica na zavodih »Šolskega doma«. Pokojnica je bolehal skoraj dve leti. Naredil se ji je namreč v glavi debel gnojen mehur. Letoš o Veliki noči je popolnoma izgubila vid. — Potrpežljivo je prenašala vse grozne bolečine. Nameravala se je podvreči nevarni operaciji, katere pa zaradi telesne šibkosti najbrže bi ne mogla prenesti. — Na zavodih »Šolskega doma« je poučevala nepretrgoma 8 let in je bila pri učiteljskem zboru zavoda in učenkah jako priljubljena. — Pogreb je bil veličasten. Vsa šolskodomska mladina z učiteljstvom je spremila pokojnico na zadnji poti k večnemu počitku. Pogreba so se udeležili tudi vsi štirje tečaji c. kr. moškega učiteljskega s profesorskim zborom na čelu. Pevski zbor učiteljskih in učiteljskih je pokojnici zapel pred hišo žalostni res krasno. Na krsto je bilo položnih več vencev.

—g— **Na c. kr. moškem učiteljskem v Gorici** bo vpisovanje za sprejem v prvi letnik v četrtek, dne 3. julija t. l. od osmih do dvanajstih popoldne. — S seboj treba prinesiti: a) krstni list, b) zadnje šolsko izpričevalo; c) izpričevalo uradnega zdravnika o telesni sposobnosti. Podrobnosti o sprejemnem izpitu so razvidne iz naznanilnice v zavodu. Pripominja se, da se meseca septembra ne bodo več sprejemali gojenci za prvi letnik, ako bo že po sprejemnih izpiti meseca julija doseženo najvišje možno število gojencev-prvoletnikov (štirideset).

—g— **Pozor, slovenski starši!** Kot prav zanesljivo se zatrjuje, da misli vlada v Gorici iz svoje nemške gimnazije narediti realno gimnazijo, kar bi utegnulo morda marsikoga zavesti, da bi poslal svojega otroka tja. Posebno se baje vojaški krogi trudijo za to in skoro gotovo se bo tudi tako zgodilo, ker bodo Nemci na ta način izkušali temu zavodu podaljšati življenje; drugače bo pač kmalu moral umreti. Na umeten način bodo tedaj verižili število dijakov, da tako pokažejo, kako potrebna je nemška gimnazija v Gorici. Mislimo, da se slovenski starši ne bodo dali preslepiti in ne bodo z lastnimi otroki delali Nemcem štafaže.

—g— **Koncert slov. srednješolcev**. V soboto nameravajo prirediti v »Trg. domu« goriški srednješolski dijaški koncert, ki utegne nuditi občinstvu izreden umetniški užitek. Nastopil bo mlad umetnik, ki mnogo obeta. Čisti dobiček je namenjen za nakup knjig ubogim učencem samostojne c. kr. državne slovenske gimnazije, ki jo dobimo s prihodnjim šolskim letom. Prijatelji mladine, dobro došli! Več na lepkih in v vabilih.

—g— **V šolskem okraju Sežana** bo s prihodnjim šolskim letom 1913/14 več mest za učitelje praznih. — Učiteljski kandidati, ki dovršijo letos učiteljske, obrnite se s prošnjo na okrajni šolski svet v Sežano za podelitev katerega mesta! Prošnji priložite zrelostno svedočbo in domovnico.

Tržaške vesti.

—t— **Nekaj za odgovorne urednike**. V ponedeljek bi se bila imela vršiti v Trstu poročna obravnava proti odgovornemu uredniku »Edinosti«, Štefanu Godini. Mož pa je imel slučajno dober dan. To-

žila je namreč učiteljica Marija Masovih zaradi žaljenja časti, k obravnavi pa ni bilo ne nje, ne kakega zastopnika. Zato je predsednik Milovčič oprostil Godino brez razprave.

—t— **Šolski knjige za ubožne učence**. Osrednje ravnateljstvo c. kr. založbe šolskih knjig na Dunaju razglašuje, da znaša kvota, za katero se razdele šolske knjige ubožnim učencem na primorskih ljudskih in meščanskih šolah, za šolsko leto 1913—14 vsoto K 6404:— . Ta vsota se razdeli na posamezne šolske okraje takole: Koper K 664:—, Volosko K 417:—, Pazin K 309:—, Poreč K 333:—, Puča K 645:—, Lošinj K 72:—, Krk 180 K, Gorica, okolica 726 K, Gradišče 284 K, Tolmin 348 K, Sežana 303 K, Tržič 471 K, Gorica, mesto 101 K, Rovinj 85 K, Trst, občinske ljudske šole K 1220:—; učiteljske: Koper 10 K, Kastav 10 K, Gorica 37 K; dekliška meščanska šola v Trstu 59 K, deška 50 kron; drž. ljudska šola v ulici Fontana v Trstu 80 K.

Splošni vestnik.

Udeležba šolskih otrok pri sokolski telovadbi. Upravno sodišče je glede na udeležbo šolske mladine pri sokolski telovadbi razsodilo, da se sme šoli podvržena mladina udeleževati telovadbe v sokolskih društvih, če to dovolijo starši. S to razsodbo je to vprašanje rešeno, kakor smo to omenili že zadnjič.

Opozorjamo vnovič na K. Wider »Moje prvo berilo«, ki je že izšlo v Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Ta knjiga se upelje s prihodnjim šolskim letom v mnogih okrajih na Kranjskem in izven Kranjske. Poroča se nam iz več krajev, s kakim veseljem so pozdravili učenci začetniki ta abecednik, kjer jim je prišel v roke. Nagledati se niso mogli lepih in preprostih slik, saj so videli v njih lastno otroško življenje. Upamo, da se »Moje prvo berilo« vpelje še po vseh onih okrajih, kjer še ni upeljan in da bo imela slovenska mladina mnogo veselja in mnogo koristi od njega. »Moje prvo berilo« se naroča v Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Kdor ga izmed učiteljev v okrajih, kjer se ta abecednik vpelje, želi imeti, naj se obrne tožadveno z dopisnico na Učiteljsko tiskarno. Te dni razpošljemo na vsa šolska vodstva slov. šol kratka navodila k temu abecedniku.

Štrašen zločin v Bremenu. Dne 20. t. m. dopoldne je vdrl brezposelni 30letni učitelj Schmied, rojen v Sülzeju na Hanoverskem, stanujoč navadno v Berlinu, v katoliško Marijino šolo, ko so šolarji pravkar zajtrkovali. Na hodniku je ustavila Schmieda učiteljica Pöhllova; na katero je takoj ustrelil, a je ni zadel. Krogla je brenčala mimo Pöhllove glave. Schmied je nato vdrl v šolsko sobo, kjer je bilo 65 deklic, 6 do 7 let starih. Napadalec je pričel iz dveh revolverjev med deklice streljati. Dve učenki sta se takoj zgrudili mrtvi na tla, tretja je, ko je bežala, padla po stopnicah in si zlomila tilnik. Deklice so bežale. Schmied je pa za njimi streljal. Šolski sluga Putz je izkušal morilca prijeti, a Schmied je tudi nanj streljal, krogla ga je zadela v brado in mu predrla lice. Neki učitelj je poizkusil Schmieda od zadaj prijeti, ko je ta skozi okno na cesto streljal in še štiri osebe ranil, a Schmied se je obrnil in ustrelil učitelja v trebuh. Učitelj je mrtev. Morilec je nato bežal iz šole, a razburjena množica ga je prijel in ga strašno pretepla. Iz rok razburjene množice je morilca iztrgala policija. Schmied je imel pri sebi šest revolverjev in veliko patron. Zdi se, da je blazen in so ga odvedli v bolnišnico. B.s-mannov brzojavni urad poroča, da je bilo 15 do 20 otrok ranjenih, med katerimi so štirje umrli.

LISTNICA UREDNIŠTVA:

Na Štajersko: Za danes prepozno, torej danes teden! Pozdrav!

Učitelji, ki se udeležijo trgovskega tečaja na obrtni šoli, dobijo lahko hrano in stanovanje pri tovarišu Janku Likarju. Zglasiti se je v Učiteljski tiskarni.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsové

učiteljeve soproge, v Novém Hradku p. Met. (dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov cefira kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.

Blago je stalnobaravno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorca blaga zastonj in franko.

HERMAN KMET,

NADUČITELJ

JULIJA KMET ROJ. KOS,

UČITELJICA

POROČENA.

COL NAD VIPAVO, 16. JUNIJA 1913.

Potrtega srca naznanjava vsem sorodnikom in prijateljem prežalostno vest, da je gospod

Lovro Letnar,

nadučitelj, imejitelj zlatega zaslužnega križa s krono i. t. d.

danes ob 6. zjutraj po kratki hudi bolezni, prejemši tolažila sv. vere, v 58. letu svoje dobe izdihnil svojo plemenito dušo.

Pogreb predragega rajnega bo v soboto ob 9. uri na pokopališče v Mengšu. Predragega umrlega priporočava v blag spomin in pobožno molitev ter prosiva tihega sožalja.

V Mengšu, dne 26. junija 1913.

Ana Letnar roj. Vrhovnik, soproga.

Ivan Letnar, cand. iur. sin.

Venci se hvaležno odklanjajo.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana Prešernova ulica št. 3 Ljubljana

je imela koncem leta 1912 660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada. Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade. — Hranilnica posoja na zemljišča in poslopja proti 5 1/4 % obrestim in najmanj 3/4 % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Prvo splošno uradniško društvo

avstro-ogrskemu monarhije

na Dunaju, I., Wipplingerstrasse št. 25.

je ena največjih in najstarejših zavarovalnic za življenje v monarhiji in izvršuje zavarovanja za življenje in rente v vseh kombinacijah.

Za izboljšanje gospodarstvenega stanja, za preskrbljenost prihodnosti navezano je posebno učiteljstvo na samopomoč potom zavarovanja življenja; ugodnosti, ki jih nudi v tem obziru Uradniško društvo, pa tudi humanitetnemu delovanju namenjene uprave Uradniškega društva kažejo učitelju, da mu je najboljšje, če se oklene Uradniškega društva. Iz pravega spoznanja teh ugodnosti pridružila so se

največja učiteljska društva

Avstro-ogrskemu Uradniškemu društvu.

Silno ugodni zavarovalni pogoji. Nizke premije. Izplačevanje nemudoma in brez odbitka.

Garancijsko premoženje koncem I. 1912 84 milijonov kron
Stanje zavarovanj koncem I. 1912 222 milijonov kron
Izplačanih zavarovanj do konca I. 1912 121 milijonov kron

Pojasnila daje brezplačno in, ne da bi vprašalec prevzel kaké obveznosti

Glavni zastop uradniškega društva
za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu, RadetzkystraBe 10.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?